

LA PETITA HISTORIA

de "CAL CONDE"

● Les darreres dècades del segle passat són una època de gran activitat urbanística a Lloret. Moltes cases velles són enderrocades i al seu lloc se'n construeixen d'altres o bé són edificats solars verges, ja sigui els guanyats al mar seguint la línia del passeig Verdager dissenyat per l'arquitecte Martí Sureda o els que es van definint cap a l'interior.

● El passeig de Mossèn Cinto quedà enmarcat, per ponent, per la nova Casa de la Vila, edificada el 1872, segons el projecte del propi Sureda i de l'arquitecte Fèlix d'Azcuà, i per la part de llevant, per la Casa Garriga, alçada l'any 1887. Els carrers que anaven agafant caràcter i categoria eren el de Joan Durall i la Rambla de Romà Barnes. A ells donaven les façanes de les cases senyoriales, d'americans retornats i d'hisendats. Contràriament a la situació actual, al cantó del mar hi donava l'eixida de les cases; es a dir, el darrera. Poc més enllà hi rebotia ja el mar que, en algunes ocasions, quan hi havia temporal, descalçava els fonaments de les tàpies i muralles i les feia caure. El desnivell on acabava la terra forta i on començava la platja era conegut per "Sa Pallissada" —segurament agafant el nom d'unes obres de defensa a base de pals (una palissada) fetes a l'acabament de l'Edat Mitja. La gent hi tirava les escombraries. Amb el temps, el mot "palissada" a Lloret, esdevingué sinònim d'abocador.

● També agafà caràcter, per aquest temps, el carrer de Sant Pere, perpendicular a la platja i anomenat així segons sembla, perquè era la via d'anada al santuari de Sant Pere del Bosc. Entre les cases alçades en aquesta època n'hi hagué de veritable categoria. Val la pena de recordar amb admiració l'actuació d'excel·lents mestres d'obres, autors dels projectes, per exemple, Fèlix Torras i Mataró, Valentí Soliguer, Narcís Bassas, etc.

● De fet, en aquella època, els projectes de les cases no els feien els arquitectes. Aquests només eren requerits quan es tractava bàsicament d'obres d'ús públic. La disciplina arquitectònica s'estudiava a l'Escola de Mestres d'Obres de Barcelona, que estigué vigent des de 1859 a 1872. Els mestres d'obres que s'hi formaven resultaven un entremig entre arquitectes i enginyers, per una banda, i constructors i paletes per una altra. Durant tot el segle XIX van mantenir el dret i la capacitat de projectar edificis menors, és a dir, les construccions particulars, rurals i, àdhuc, industrials. El saber d'aquells mestres d'obres anava molt lligat a la pràctica, a l'ofici, a la repetició d'uns determinats models establerts (casa de veïns, casa d'estiueig, nau de fàbrica, etc.) i a la integració dels avenços tècnics. No tenien massa preocupació per les innovacions. Practicaven una arquitectura eclèctica, simple, acadèmica, i en els seus treballs sabien aprofitar bé la capacitat expressiva dels materials.

Per a l'obtenció del títol de mestre d'obres calia presentar un projecte a manera d'exercici de revàlida. El catedràtic de composició proposava un tema que l'estudiant havia de resoldre en sis hores com a

avantprojecte. Després, tenia un mes per a realitzar el projecte. Entre els projectes d'aquest tipus que es conserven arxivats figura, per exemple, el d'una "Estación de ferrocarril suponiéndola en un pueblo rural que tiene poco movimiento de pasajeros, pero que puede proporcionar un regular exportación e importación", del lloretenc Fèlix Torras i Mataró, de 1866. A l'Arxiu Municipal de Lloret hem trobat força obres projectades per Fèlix Torras. Una de les seves obres fou precisament la Casa Font "Cal Conde", "Can Piuet", com vulgueu dir-li del carrer de Sant Carles n.º 10, avui en fase de conversió en seu del Museu Municipal de la Vila.

DETALL DE L'ARTÍSTIC BARRI DE FERRO DE L'ENTRADA

● La Casa Font fou contruïda l'any 1877. Ignorem si en el mateix emplaçament existí abans alguna casa vella que fou prèviament derribada. En tot cas, sí que sabem que cent anys abans, el que ara és el carrer de Sant Carles, i per tant, totes les cases que el van formar, no eren res més que un gran camp que figurava a nom de Joan Durall. Ben entrada la segona meitat del s. XIX és quan aquests terrenys es van parcel·lant i edificant. Per exemple, veiem com es donen també permisos d'obres per a cercar horts a partir de començaments de 1873 en el sector del "quintà d'En Pla" que devia sagregar-se de la propietat del Mas Pla, situat avui arran de carretera de Tossa, precisament en procés de restauració i habilitació com a restaurant. Els permisos es donen a Francesc d'a. Comas, que edifica una casa (26 de març de 1873), a Bonaventura Durall Barnés, que cerca un hort (20 agost), a Pio Cabañas (20 agost) per a la mateixa finalitat, igual que novament a Bonaventura Durall (27 Agost) i Pau Cabañas (30 setembre). Tots ells, insistim-hi, en el sector del "quintà D'En Pla". Com que la propietat dels Pla estava al costat de l'esmentat camp de Joan Durall, hem d'entendre, que mentre en un es començaven a cercar solars, en l'altre succeïa igual o bé ja s'hi edificaven les cases i s'iniciaven els carrers. Es, doncs, el cas de la Casa Font. El propi Nicolau Font i Maig, el 3 d'abril

de 1877 obtenia també permís d'obres per a cercar l'hort del carrer Torrentó. Estem, doncs, en el temps de l'expansió de Lloret carrer de Sant Pere amunt. D'altra banda, recordem que hem trobat, en la relació d'abans, un Pio Cabañas, de si saben o no llegir i escriure, de cap a finals del segle passat —1880 ó 1890— figuren residents al carrer de Sant Pere núm. 30 i 34 respectivament, Josep Cabañas i Puig, i Pio Cabañas i Surís. La casa de Pius Cabañas, per els lloretencs d'una certa edat, direm que era aquella on després hi hagué l'administració de correus fins que es constrí l'actual edifici al carrer Oliva. Avui el lloc està ocupat per uns magatzems comercials. L'hort de la casa de Pius Cabañas i Surís donava al carrer de Sant Carles, just al davant de "Cal Conde", és a dir, la casa de Nicolau Font, i tocant també la finca que destinada a caballeries i a jardí tenia al mateix Font a l'altra mà de carrer.

● De "Ca l'Avi Piu" —com era conegu-

da la casa— a "Cal Conde" hi havia, doncs, ben poca distància. Això pressuposa, evidentment, una relació entre les diverses famílies veïnes, i ens porta a no estranyar que la família Cabañas i la família Font resultessin emparentades, donant com a resultat els Cabañas Font, després de la mort del Sr. Nicolau. Recordem, de passada, que Nicolau Font, anomenat per la seva fortuna "El Conde" —si bé no tenia cap títol aristocràtic—, és l'home que adquirí la finca de Sant Pere del Bosc, abans pertanyent al poble, en motiu de les lleis de desamortització de l'època d'Isabel II. Sembla que li aconsellà aquesta compra el seu parent, llavors Alcalde Agustí Font i Surís. Nicolau Font morí el 7 d'abril de 1908, després d'haver millorat, amb esplendidesa, la finca de Sant Pere. Fins i tot, en el camp literari, aconseguí la col·laboració del poeta Mn. Jacint Verdager per a reformar els goigs de Sant Pere i arrodonir el Cant a la Creu. Verdager, que vingué a Lloret l'any 1898, s'hostatjà precisament a la casa Font del carrer de Sant Carles.

(CONTINUARA)

Joan DOMENECH i MONER

LA PETITA HISTORIA de "CAL CONDE"

(Conclusió)

● Aquesta casa que havia estat encarregada per Nicolau Font i Maig —tornen a centrar el tema— va obtenir el permís d'obres, segons consta a l'arxiu municipal, el 28 de setembre de 1876. En ell s'esmenta una casa amb dos pisos —les golfes i el soterrani hi devien anar implícits— i es va pagar per la llicència 67'50 pessetes, és a dir, 35 pel permís d'edificació, 24 pels 6 balcons, 5 per les 2 obertures amb reixa, 2 per dues portes i 3'50 per tres badalots, d'on deduïm els preus unitaris que regien 4 pessetes per balcó, 2'50 per finestra, 1 pts. per porta i 0'50 per badalot. La casa s'acabà de construir l'any 1877. A la façana, en el remat de la part superior, hi figurà un anagrama amb una N i una F, les inicials del primer propietari. Un cop mort "El Conde" la casa passà al seu nebot Agustí Cabañas i Font. Aquest, al seu torn, per testament atorgat el 22 de maig de 1916, deixà la casa als seus nebots Nicolau i Agustí Cabañas i Llovet. Nicolau Cabañas adquirí la propietat de la meitat que corresponia al seu germà Agustí en data 9 de maig de 1940. L'esmentada casa, composta de soterrani, baixos, primer i segon pis, golfes i pati, tenia una superfície de 214 m². (5.568 pm².), es valorava llavors, a 720 pts. (líquid imponible segons els rebuts de contribució) i tenia destinat al seu servei, com moltes de les cases benestants d'aquell temps, un proveïment d'aigua de mina; en aquest cas concret un quart de ploma d'aigua de la mina denominada "Puig d'En Pla". En el testament d'Agustí Cabañas i Font (1916) es concedia també el dret d'usdefruit de la meitat de la casa del c/. Sant Carles, 10 al Sr. Pius Cabañas i Font, germà del testador i pare de d'A. Cabañas i Font, la casa composta de planta baixa i pis, just amb un hort, situada pràcticament davant de l'altra, a la cantonada del carrer Travesia de Sant Pere (avui de Josep Galceran) i del carrer de Sant Carles, de cabuda aproximada de 452 m²., amb un valor de 225 pts. de líquid imponible segons el rebut de la contribució. de l'immoble a favor de Francesca Sala i Parés, esposa del testador. Aquesta casa era l'antuga cavalleria on es tancaven els carruatges i els animals dels Srs. Cabañas Font. Encara es pot veure damunt d'una finestra, el suport on s'engaxava la corria per a pujar la palla al pis superior. A la façana del xanfrà hi havia un cap de cavall fet de ceràmica.

El 19 de desembre de 1940 la casa senyorial del carrer de Sant Carles n° 10 i la de la cantonada són venudes per Nicolau Cabañas Llovet a l'industrial textil sabadellenc Ferran Comadran i Torres per la quantitat de 75.000 pessetes, en escriptura feta a Lloret de Mar, protocolitzada davant del notari de Barcelona resident a Sta. Coloma de Farners, Francesc Virgili i Sorribes, amb la firma i renúncia de qualsevol dret per part dels qui gaudien de drets d'usdefruit, és a dir, dels Srs. Pius Cabañas i Font, que cobrà 100 pts., de la Sra. Francesca Sala Pares, Vda. d'Agustí Cabañas, que cobrà 4.000 pts., corresponent al Sr. Nicolau Cabañas i Llovet la resta fins a les esmentades 75.000 pessetes.

La regularització de la venda i la corresponent inscripció al registre necessità algun altre acte legal posterior (8 de maig de 1944) tota vegada que el testament d'Agustí Cabañas Font a favor de Nicolau Cabañas Llovet, instituint-lo hereu universal, precisava que aquest no podria disposar lliurement dels béns heredats sinó que, a la seva defunció, havien de passar als seus fills i descendents, l'un en defecte de l'altre i guardant, entre ells, la preferència de sexe i edat i, per tant, calgué demostrar que les esmentades cases formaven part del que li corresponia en pagament de l'anomenada quarta treballianica. (La quarta treballianica és el dret dels hereus gravats amb llegats— hereters fiduciaris— a percebre la 1/4 part de l'import líquid de l'herència abans de lliurar-la al fideicomissari. El dret romà ja ho instituï i, precisament, l'adjectiu treballianica, deriva de Trebelli Màxim, cònsul l'any 56 d. de C., amb el nom del qual es batejà el decret del Senat sobre fideicomisos universals amb el qual Justinià va refondre'n un d'anterior que tractava de la deducció legal de l'esmentada quarta part).

Amb els anys, la casa, àmplia, se sotres alts, majestuosa, amb una caixa d'escala immensa, resultava poc idònea per a la vida moderna, encara que fos, només, a l'estiu, o en períodes de vacances, com ho feia la família Comadran. En canvi, constituïa un edifici digne, que valia la pena conservar com a prototipus d'una classe de cases senyoriales vinculada a les fortunes lloretenques fetes a Amèrica. Per això, l'Ajuntament de Lloret va fer gestions per a comprar-la i, després de constatar l'excel·lent disposició de la família Comadran, s'arribà a un acord que cristal·litza amb l'adquisició efectiva el 4 de juliol de 1981. L'edifici de 1877 —la casa de la cantonada i l'hort no entraren en la compra— passava així a propietat municipal. L'edifici, a l'interior, havia sofert força canvis que, encara que superficials i limitats a la diguem-ne decoració, el desfiguraven i perjudicaven. En efecte, s'hi havia instal·lat, feia uns anys, una guarderia particular que encara hi continuava en el moment de l'adquisició per part de l'Ajuntament. Pocs mesos després d'aquesta compra, la guarderia marxà de l'edifici complint la paraula donada i s'inicià immediatament el procés de restauració, especialment pel que feia referència a pintura, a instal·lació elèctrica moderna, reparació de l'obra de paleta, etc. Els soterranis i la teulada, la instal·lació elèctrica i alguns altres detalls corresponderen a obres fetes per l'Ajuntament del període 1979-83, i el nou consistori va emprendre l'obra de pintura de les diverses sales i obertures. Es recuperà alguna peça del mobiliari original de la casa (una biblioteca, una taula de despatx de caoba, i altres elements que formaven part del lot de mobles que el mateix 19 de desembre de 1940 data de la venda de la casa Nicolau Cabañas vengué a la família Comadran per 11.500 pessetes, i que comprenia, endemés, tot un menjador modernista, avui conservat pels Comadran a l'altra casa de la cantona-

Porta principal d'entrada a la Casa Font.

da—, uns miralls amb paraigüero, modernistes, que estaven col·locats al rebedor, algunes de les làmpares originals, gairebé tots els elements d'una cambra de bany antiga magnífica, etc.

A la casa Font val la pena admirar, entre altres coses, la portalada principal, amb porta de fusta de cedre, el cancell, amb vitralla emplomats modernistes, l'escalinata d'accés, amb barana de ferro a banda i banda fent joc amb un barmi que precedeix a la porta, igualment de ferro artístic, amb llautó a la part superior; les parets estucades, el sostre delicadament pintat gairebé a totes les habitacions de la planta baixa i del primer pis, un lavabo florejat antic, l'escala interior, amb barrots de caoba —que estava pintada tota de blanc i ha estat pacientment rascada i restaurada—, amb aplicacions de llautó, etc. ... Una altra cosa a subratllar és que tots els paviments de la casa, a excepció de les golfes, estan fets a base de mosaics polícroms, constituïts per tesselles de diferents colors, amb la particularitat de que cada cambra té el dibuix del mosaic diferent. La contemplació dels diferents dibuixos i colors i la reflexió del treball d'artesanía que això representa, ja val la pena.

Cal remarcar que aquestes cases i el corrent artístic del modernisme van permetre recuperar unes activitats artesanies importants: les del mosaic, dels vitralls i de l'estuc i esgrafiats, formes d'expressió plàstica que tenen les seves arrels en l'antigüeta clàssica. El mosaic de paviment, per exemple, té els seus orígens en el segle VIII a.C. amb treballs fets amb palets de riu. L'aparició de les tesselles (opus tessellatum) donà a l'art del mosaic moltes més possibilitats. S'utilitzà el marbre, la pedra calcària i les pastes vítries. Primer (s. I i II) abundà el paviment romà en blanc i negre. A partir del S. III esdevingué ja policrom i anà millorant en varietat i en art, representant escenes, etc. A les províncies romanes d'Occident el mosaic de paviment de-

caigué a la fi del S. VI. De totes maneres és un art que no s'ha deixat mai d'utilitzar ja sigui a terra, ja sigui en paraments murals (recordem els bizantins, amb l'apogeu del s. VI al XIII). Es, però, a la fi del s. XIX, en temps del modernisme, quan es revaloritzen les arts artesanals, quan el mosaic de paviment té novament un moment notable. Es el cas de les cases Font, Garriga i d'altres, pel que fa al mosaic de paviment. Quan al mural caldria recordar la pròpia església parroquial (els mosaics dels apòstols, el "trencadís" que, seguint l'escola de Gaudí adorna les parets de l'església i de la rectoria, les cúpules amb aire bizantí del Baptisteri i de la "Capella Fonda", etc.).

Pel que fa als vitralls, recordem que es tracta de vidrieres de colors col·locades en les obertures dels edificis, construïdes a partir d'un cartó o disseny previ i muntades generalment amb plom sobre un bastidor metàl·lic. Sembla que ja es coneixia en les esglésies paleocristianes. El moment important del vitrall fou el de la introducció de l'arquitectura gòtica. Els artistes renaixentistes també van fer cartons per a vitralls. L'interès per aquesta tècnica es desenvolupà novament amb l'èstil neogòtic del s. XIX i les restauracions de monuments medievals. El nou gust pel vitrall tingué l'apogeu amb l'èstil 1900. El modernisme donà el vitrall català una gran colada. Els vitralls de la casa Font en són una petita mostra.

També ho són els treballs en estuc i alguns esgrafiats. L'estuc és una pasta feta amb calç o guix i pols de marbre que s'aplica a manera d'arrebossat a les superfícies tant interiors com exteriors o s'utilitza en el motlluratge de decoracions arquitectòniques. Fou important en l'època romana, tot i que els grecs ja l'utilitzaren. De l'estuc en derivà l'esgrafiats, com a decoració mural. L'esgrafiats consistia en un sobreposat de material més o menys dur que, amb una eina d'acer tallant o punxant anomenada estilet, hom podia ratllar o gratar contonejant un dibuix sobre qualsevol objecte o paret. Cal preparar primerament un dibuix estergit per a traspassar-lo i calçar-lo en el revestiment de la paret i tot seguit esgrafiars-lo amb l'estilet. Ben mirat, ja apareix en els temps prehistòrics en objectes d'ús corrent. Més tard servirà per a decorar els murs despulats de decoració. L'escola moderna de l'esgrafiats s'estengué arreu de la península ibèrica i particularment a Catalunya, i conreà temes molt diversos entre els que van abundar les alegories, figures humanes, amoretts, gerros de flors, motius arquitectònics i geomètrics, etc. A Lloret cal recordar els esgrafiats d'Adrià Gual a la façana de l'ermita de Sant Quirze. Els estucats i esgrafiats de la Casa Font —a la Casa Garriga també n'hi ha— ajuden a comprendre els gustos de l'època.

Com veiem, la Casa Font —futur Museu de Lloret— reuneix excel·lents condicions per a ser la seu dels millors recors del passat. El 2 de novembre de 1983 vingué a Lloret el Conseller de Cultura de la Generalitat, Sr. Max Canher, acompanyat del Director General de Museus, Sr. Joan Guitart, els quals van visitar l'esmentada casa, alhora que el Conseller firmava el conveni Generalitat - Ajuntament de Lloret per a regir el Museu que s'està reinstal·lant. En principi es preveu destinar els soterranis a la secció d'arqueologia,

la planta baixa a la història naviliera de la vila, el primer pis al record dels "americans", el segon pis a l'exhibició de l'artesanía local i d'instruments d'oficis extingits, a més de la conservació, en dues de les cambres, de l'Arxiu Municipal. A les golfes s'hi instal·la el magatzem i es destina una sala a la restauració i treballs dels encarregats del museu.

Destaquem, finalment que l'edifici del carrer de Sant Carles n.º 10 està acompanyat d'un petit pati voltat de galeries al qu s'entra, des de l'exterior, per una porta de ferro de fundició que ha estat restaurada recentment. També han estat refets els remats o pinacles que coronen els pilastres a banda i banda de la porta. Com els originals han estat fets de terrissa.

Joan DOMENECH i MONER

Un dels mostres més interessants de la Casa Font.

MIQUEL BOADAS I PARERA

UN LLORETENC DE CUBA, INTERNACIONAL

● Amb l'ajuda del bon temps, la nova temporada estiuenca esdevinguda, com cada any, per Setmana Santa, ha constituït un inici prometedor. Passat aquest primer estuf, però, hi ha l'acostumada devallada degut a que un gran tant per cent de forasters han vingut per unes vacances de quatre dies, poc més o menys. Ja tornaràn, però.

S'ha convertit en una cosa corrent que els amics de l'encontrada i també de més enllà, ens articulin la pregunta: "Què els hi doneu, a Lloret?" —"El que venim donant-los-hi des de fa més de mig segle: el millor que sabem i podem."— Entremig, però, de la nostra oferta per el cos i l'esperit, hi trobo a faltar quelcom que amb tot i la il·lusió amb què es projectava, la fatalitat n'impedí la realització; em refereixo a l'establiment que "en un recó qualsevol", com deia ell, i ho deia amb entusiasme, un lloretenc important, molt important dins de l'àmbit internacional de la seva professió, desitjava obrir qualsevol dia en la vila que tant estimava. Es tracta, ni més ni menys, que d'en Miquel Boadas i Parera, el gran barman de la cocteleria i aquell per a sibarites de la beguda que ell volia per a Lloret.

Per els qui no el coneguèren i potser fins i tot per a alguns que el coneguèren, qui era i com era en Miquel Boadas?

Nasqué a La Habana l'any 1895. Els seus pares, com tants lloretencs, també havien anat a Cuba amb l'esperança de la fortuna però també, com una bona part d'aquells, s'enterrarien entre els que avui, gràcies a una bella idea de l'amic Esteve Fàbregas, són recordats amb un marbre, a Sa Caleta: "Als emigrats que no tingueren sort".

Boadas fou portat, amb la seva mare, a Lloret, essent molt petit. Cresqué, com tants altres vailets, entre l'escola dels Maristes i les corredises per ses roques i sa platja que quan eren criatures éren ben nostres i que potser per això les estimen tant...

Als tretze anys Miquel fou retornat a La Habana, al costat del seu pare. A l'establiment de begudes —el famós establi-

Miquel Boadas en l'època de la seva segona i definitiva vinguda a Espanya i que el portà a la creació, a Barcelona, del Boadas Cocktail, "l'establiment més important d'Europa per el que fà al món del cocktail", segons escriu Joaquín Ortí.

ment de begudes— d'aquella capital anomenat "Floridita", el nostre jovenet trobà el camí de la seva vida. Remarquen amb orgull que aquella catedral del bon beure també era una creació de gent del nostre poble, de Narcís Sala i Parera, cusí de la família de Miquel Boadas. I allà, al Floridita, el nostre homes es convertí, a dir dels entesos, en un dels barmans millors del món. En un llibre que amb motiu del cinquantesari de la fundació, a Barcelona, del Boada's Coctails i en homenatge al gran Miquel acaba de editar-se, hi llegim, entre molts d'altres comentaris:

De josep M. Carandell:

"... el caso es que el muchacho, al poco de llegar a La Habana, entró a trabajar en el local de los primos de su padre, —el "Floridita". Y allí descubrió lo que, sin exagerar ni pizca, puede llamarse la pasión y razón de su vida: los cócteles."

"Narcís Sala i Parera no era de los pa-